

## Gebruik je brood

Door Hans Steketee

Onze correspondent in Londen vond met vallen en opstaan zijn weg in de Engelse taal en omgangsvormen. Een korte handleiding.

Het begon met een krantenbericht waarin de ene politicus de andere ervan beschuldigde porkies te vertellen. Porkies? Kort daarna hoorde ik iemand die een parkeerbon had gekregen zeggen dat het hem niks kon schelen en dat hij een vette raspberry naar de gemeente blies. Een framboos blazen? Het woordenboek wist geen antwoord. Mijn vriend Paul wel. „Cockney rhyming slang”, grijnsde hij op een avond in de pub.

Gewoon slang, bargoens-Engels, is al moeilijk genoeg. Het duurt een tijdje voor je weet dat pukka prima betekent, dat een grass, vaste gast in Britse politieseries, een verklikker is. Cockney rhyming slang gaat een stap verder. Porkie pies (populair volksvoedsel van meel en varkensgehakt) rijmt op lies. Een porkie is een leugen. Raspberry tart rijmt op fart. Een raspberry blazen is het geluid van een scheet maken om je minachting te ventileren. Het woord dat je bedoelt is dus een woord dat rijmt op het tweede deel van een staande uitdrukking, maar dat tweede deel laat je meestal weg. „You're my China”, zei Paul. „China plate (porseleinen bord): mate.”

Cockney's zijn de oorspronkelijke bewoners van de volksbuurten in het Londense East-End. Ze zijn de pioniers van het rijmende bargoens-in-code dat al een eeuw of wat bestaat en dat mogelijk is begonnen als geheimtaal van het dievengilde. Die taal is nu grotendeels een museum van de arbeidersklasse, althans het mannelijke deel, waarbij drank, ruziën en ruwe grappen de toon zetten. Niemand zegt meer Bristols als hij borsten bedoelt (de voetbalclub Bristol City rijmt op tittie) en niemand noemt zijn vrouw nog me trouble (van trouble and strife: wife). Als je een Vera Lynn zou bestellen, weten waarschijnlijk weinig barmannen meer dat je een glas gin bedoelt.

Maar sommige uitdrukkingen zijn wel degelijk doorgedrongen in de spreektaal van alle Britten. Je kunt bijvoorbeeld rustig zeggen dat iemand zijn loaf, zijn brood moet gebruiken: loaf of bread: head. Ouwehoeren is to rabbit, van de oude stoofschotel rabbit and pork: talk – ja, dat rijmt in Cockney-Engels.

Cockney heeft meer bijgedragen aan de spreektaal dan alleen het rhyming slang. Uitdrukkingen als innit (isn't it?) en know wha' I mean? zijn overal te horen. Het weglaten van slot- of begin-klanken hoort daar ook bij. De oma van prins 'arry, die zelf nog steeds hice zegt in plaats van house en hellay als ze hello bedoelt, gold vroeger als het officiële ideaal voor de uitspraak. Maar de authentieke cockney David Beckham en de sterren van East-Enders hebben de volksere variant salonfähig gemaakt. Maar pas op! Tv-kok Jamie Oliver, een middenklasse-jongen van buiten Londen die de toffe gozer uithangt en zijn pukka dishes in de oven whackt en daarna opeet met zijn mates, valt door de mand als een typische Mockney. Mock is nep.

Juist in zijn leeftijdsgroep is een moderne variant van het rhyming slang overigens geweldig populair geworden. Wie honger heeft, zegt dat hij Lee Marvin is (starving), en als hij een tientje wil lenen vraagt hij om een Ayrton Senna, naar de beroemde autocoureur, wiens naam op tenner rijmt. Verboden consumpties leiden tot meer fraaie vondsten. Damon Hill, nog een Formule 1-rijder, rijmt op pil. En Nikki Lauda rijmt op powder. Het zijn niet allemaal coureurs. Wie de voornaam noemt van Janet Street-Porter, een journaliste die heeft gepleit voor legalisering van softdrugs, heeft het over een quarter (een kwart-ounce marihuana). Zo keert het rhyming slang terug naar zijn oorsprong: code voor ingewijden. Innit?

Over twee weken: Houden van dieren